

ČSR usmířuje Hitlera

Nepřiměřenost vlastní vojenské síly tváří v tvář Hitlerově hrozbě a celková politická situace v Evropě i uvnitř země zařadila ČSR mezi appeasementské mocnosti, avšak s tím podstatným rozdílem, že po 13. 3. 1938 byla právě ona na řadě. Zbývala jí jediná naděje, typicky appeasementská, že se německá agrese obrátí jiným směrem; ale bylo jasné, že se toho nedá dosáhnout bez oběti z vlastního těla. Toto je jednoduchá základní pravda, jejíž konstatování vysvětluje celou československou oficiální politiku v roce 1938.

Překážkou tomuto prostému konstatování byl mýtus, který za žádnou cenu nechtěl dovolit právě tuto pravdu, a to kvůli zahraničněpolitickým zájmům ČSR.

Vysloveně appeasementská je reakce ČSR na anšlus:

přínejmenším Kroftovo prohlášení v době rakouské krize, že ČSR nemínilo mobilizovat, je osmělováním agresora ve chvíli jeho činu, nikoli jen ex post. Göringovu pochvalu za svůj postoj si ČSR zasloužila. Rakušané by měli všechny stejné důvody, jaké se domnívají mít Češi proti Francouzům, aby básnili o zradě zvonu na chrámu sv. Víta; poněvadž mají jinou senzibilitu než Češi, spojují zradu s Masarykem a rokem 1918, což zkompromitovalo oprávněnost jejich výtky pro rok 1938.

Appeasementství je příčinou, proč si Československo nedovolilo vést ideologickou válku s Německem a nacismem pod heslem demokracie a lidských práv.

Thomas Mann prý jako první vyslovil větu, jež byla heslem demokratických Němců po anšlusu: ČSR je jedinou zemí, kde Němec žije svobodně. V ČSR žilo více než 3 miliony Němců. Nebylo v silách žádného republikánského vedení zabránit, aby se jejich část nebo většina přiklonila na stranu nacismu; výčitky v tomto směru nebyly by spravedlivé. K hajlujícímu henleinovskému stádu necítím ani nejmenší nostalgii. Znam dobře materiály SD, a proto vím, že právě toto stádo bylo oporou a hnací silou nacistického fanatismu proti naší zemi po celou válku. Nemám také nic společného se svými krajaney, kteří litují osudu tohoto stáda. Předmětem mého zájmu nejsou dnes tak často oplakávaní henleinovci, nýbrž dnes všeobecně zapomínání antinacističtí Sudetěnci (občané ČSR) a Němci (emigranti) – první hrdinové svobody.

Demokratických Němců bylo prý u nás asi 400 000, tj. skoro 15 %. Nezapomínejme, že vyhraněný odpůrce představuje vždycky elitu, a tedy menšinu; nemůže být vážen proti celku, nýbrž jen proti aktivnímu jádru většiny. Při skutečné podpoře demokratických Němců, to znamená nikoli jen na úrovni nějaké dobročinnosti vůči

obětí pronásledování, nýbrž při **zcela jiné filozofii** odporu proti nacismu, nemuselo být jeho vítězství mezi Sudetoněmci tak veliké. Tím by pozice ČSR byla daleko silnější jak uvnitř, tak mezinárodně, a kdyby byla stejně padla, mohl být její konec zdrojem síly pro budoucnost a naznačením skutečné alternativy k nacismu.

Německá sociální demokracie v ČSR byla účastna vládní koalice. Její zástupce ministr Czech byl právě v dubnu 1938 z vlády vytlačen přičiněním národní pravice: to byla poslední moudrost kapitánů československé demokracie!

Československá vláda **mocenskými prostředky** (cenzurou) prosadila výrazně nacionální (a nikoli obecně demokratický!) rámec konfliktu, jak si to přáli nacisté. Bylo **potlačováno** (jako vměšování se do vnitřních německých věcí) pravdivé informování o **nacismu** jako systému. Ačkoli vláda viděla, že konflikt je nevyhnutelný, nejenže neorganizovala psychologickou válku, ale přímo bránila popularizování protinacistických idejí. Rozhodla se k neideologickému konfliktu. Tak se ČSR sama zbavila jakýchkoli stoupenců v Německu (je charakteristické, že žádná skupina německého protinacistického odporu nevyhledává styk s ČSR, ač právě s ní vede Hitler dramatický konflikt!).

ČSR tu však měla nejenom **příležitost** danou tím, že byla **také** státem Němců, ale přímo povinnost vyplývající ze své základní ideje i ze své ústavy. Vždy se totiž hlásila k tomu, že sice nedává institucionální výraz sebeurčení sudetoněmeckého kmene, avšak že kategoricky zajišťuje práva každého občana jako jednotlivce, mj. i jeho právo na svobodnou volbu národnosti. Tuto svou zásadu ČSR v konfliktu s nacismem sama zradila v okamžiku, kdy přijala Hitlerem a Runcimanem vnucovanou podobu takzvaného národnostního vyrovnání: přijetím

zásady, že henleinovci jsou jediným oprávněným mluvčím Sudetoněmců (a Hitler jediným mluvčím Německa) akceptovala **totalitní** ideu o národnosti jako jednom celku, jehož většinová strana diktuje menšině a každému jednotlivci jeho závazné povinnosti. Právě tuto myšlenku henleinovské požadavky od samého počátku prosazovaly a ustavičně rozvíjely, a prezident Beneš, jakmile jednou v tomto principu jen trochu ustoupil, byl bezbranný. Bylo věcí nikoli jen zřejmých taktických výhod, ale především zásad, aby byl s odvoláním na ústavní a demokratické principy, na ducha menšinových statutů atd., prostě odmítl jednat **pouze** s henleinovci a důsledně prosazoval rovnost německých stran, případně vyžadoval, aby se dohodli Sudetoněmci „mezi sebou“. Dokonce mohl využít svých vynikajících schopností k intrikám a rozběsnit sudetské nacisty požadavkem, aby o menšinových statutech jednali s německými Židy, kterých bylo v ČSR dost!

Jak máme věřit, že by nepostřehl výhody nejen taktické, ale možnost získat zcela novou, výhodnou pozici ve veřejném mínění Západu? – Vzdal se toho všeho a jednal proti principům právě proto, že za žádnou cenu nechtěl nacisty rozběsnit. Chtěl je totiž usmířit. A to platí samozřejmě o všech československých vládních stranách, o většině z nich v míře ještě větší než o něm.

Problém Židů odlišuje se od sudetoněmeckého jenom v tom, že tu není možno s jistotou tvrdit, že jde o vědomé rozhodnutí k appeasementu. Zblbnuti bunkry a starostmi, jak se tváří francouzský vyslanec, možná si českoslovenští šéfové vůbec nepovšimli, že synchronně s partií proti ČSR rozehrává Hitler brutální tažení proti Židovstvu. (Pro publicisty však není omluvy, že si toho nepovšimli ani oni!) Protizidovské tažení dostalo se do popředí právě anšlusem a dosáhlo pak svého prozatímního

vrcholu „křišťálovou nocí“ (9. 11. 1938), ne náhodou vzápětí po Mnichovu. Jestliže v psychologické válce proti Československu se Hitler mohl dovolávat sudetoněmeckého práva na sebeurčení, v otázce židovské šlo o naprosto zřetelné zlámání veškerých principů lidských práv, jimiž se reklamovala již tehdejší Evropa.

Opakujme, že anšlus rozhodl o pádu ČSR a že československým šéfům to bylo brzy jasné. Dále připomeňme, že ČSR měla k židovské otázce svůj vlastní důvěrný vztah. Její nejvýchodnější část, Podkarpatská Rus, byla součástí historického Jidišlandu s početnou a souvislou židovskou diasporou, kde také vznikla sionistická idea. ČSR vyšla vstříc sionistickému hnutí tím, že jako jedna z prvních států oficiálně uznala existenci židovského národa. Židé, ať stoupeneci sionismu či jeho odpůrci, byli vždy sloupem československého státu, např. na Podkarpatsku. Byla to a zůstává jedna z nejlepších tradic předmnichovské republiky. Nacisté psali o ČSR nenávisťně jako o „zemi zaslíbené“ Židů. Československo mělo nejméně stejnou odpovědnost před svými Židy jako Francie před svým spojencem ČSR. Jak jí dostalo? A jak využilo toho, že současně s akcí proti němu byl týmž nepřítelem rozvíjen i útok proti někomu jinému?

Z podnětu prezidenta Roosevelta se v červenci 1938 (!) konala v Evianu konference 35 států, která měla pomoci řešit problém židovských uprchlíků z Německa a Rakouska. Přijala oficiální deklaraci Francie, že žádný z účastníků „neupírá německé vládě absolutní právo užít vůči některým ze svých příslušníků opatření spadající do její suverenity“. Právě tato deklarace, a ovšem Mnichov, daly Hitlerovi volnou ruku ke „křišťálové noci“. Jakou cenu mají všechny srdceryvné české vzdechy, že se Francouzům nechtělo jít umírat do boje za hranici

Čech, tváří v tvář této deklaraci negující celá staletí evropské cesty k pojmu lidských práv?

Co **mělo** učinit Československo? „Státy se udržují těmi ideály, které je zrodily“! Tato studie však nechce pojednávat o tom, co mělo být: poukazuje na *katastrofální* stav našeho politického myšlení, projevující se v tom, že autoři zpitomělí mýtem pořád vyžadují nesmyslnou střelbu a ignorují věci mnohem zásadnější.